

မန္တလေးမြို့
နန်းတော်တည်ဆောက်ခန်း

ဦးလှတင်-ရေးသည်

မန္တလေးမြို့ နန်းတော်တည်ဆောက်ခန်း

ဦးလှတင်-ရေးသည်။

ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းကြီး၏မန္တလေးအရပ်၌ မြို့တော်-နန်းတော် တည်လုပ်ခြင်းအကြောင်းအရာကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်ကြီး၏မြို့သစ် နန်းသစ် တည်ဆောက်ရန်အတွက် ရှေးဦးစွာ မန္တလေးတောင်အရပ်သို့ မှူးတော်မတ်တော်တို့သည် မြို့နန်းရာ သွားရောက်ချဉ်းနင်းကြည့်ရှုကြပြီးလျှင် နေထားကျအောင် နယ်ပုံရေးသားကြရသည်။ ရေးသားသည့်ပုံစံအတိုင်း နယ်နိမိတ်ကိုလည်း အသုံးစာရေးတို့က ပန်းသုန်းမှတ်တိုင် စိုက်ထားကြရသည်။

ယင်းသို့ မှတ်သားကြည့်ရှုရေးသားခဲ့သည့်ပုံစံများကို မင်းတုန်းဘုရင်မင်းမြတ်ထံ ဆက်သွင်းအမိန့်တော်မြတ်ခံရာ ဤတွင်နန်း၊ ဤတွင် မြို့ စသည်ဖြင့် ပုံစံအတွင်း မြို့ရာနန်းရာများကို ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်တော်မူသည်။

မြို့နန်းလုပ်ဆောင်ရန် ရှိသည်များကို မြို့ရွာဆင်းရဲသားတို့ကို မခန့်ထားဘဲ ရွှေတိုက်တော်မှ ကြေးငွေတော်များ ထုတ်ပေးတော်မူပြီးလျှင် ဝန်ရှင်တော်မကွေးမြို့စားကြီး။ ဝန်ရှင်တော်မြတောင်မြို့စားဝန်ကြီး။ လောင်းရှည်မြို့စားမင်းကြီးစသော မှူးတော်မတ်တော်ကြီးများကို အစုံအမှုထမ်း လူတစ်ထောင်ကျော် ပေးအပ်တော်မူ၍ မန္တလေးတောင်အနီး မြို့တော် နန်းတော်တည်မည့်အရပ်သို့ သွားစေပြီးလျှင် မြောက်အလားမန္တလေးတောင်ခြေရင်းအထိ၊ တောင်အလား မဟာမုနိဘုရားကြီးမြောက်ဘက် မြေမြို့ရိုးအထိ၊ အရှေ့တောင်အလား အောင်ပင်လယ်ကန် ကန်ပေါင်ရိုးအထိ၊ အနောက်အလား ရွှေတချောင်းမြောင်းအထိ၊ နယ်လေးရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း၌ တောခုတ်ထွင် ပြင်ဆင်သန့်ရှင်းခြင်းကို သကရာဇ် ၁၂၁၈-ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း ၈ ရက်နေ့က စ၍ ပြုလုပ်ကြရသည်။

ထိုနှစ်တွင်ပင် အညာမြစ်စဉ် သစ်တော်လေးဌာနသို့လည်း သစ်တောဝန်၊ သစ်တောစာရေး၊ မြို့ရွာသူကြီးတို့ကို ကြေးငွေတော်များ ပေးအပ်ပြီးလျှင် သစ်တော်များ အချအယူ စေလွှတ်တော်မူ၏။

ရွှေမြို့တော်ကြီး တည်လုပ်ရန် အုတ်တော်များကိုလည်း အုတ်ဝန်အုတ်သူကြီးတို့ကို ငွေတော်များထုတ်ပေးတော်မူ၍ အုတ်ဝန်ကြီးကြပ်စေပြီးလျှင် အုတ်တော်များ လုပ်စေ၏။

မြို့တော်ရာမြေများ ပြင်ဆင်သန့်ရှင်းပြီးနောက် ရွှေမြို့တော်၊ ရွှေနန်းတော်၊ ကျုံးတော်များကို ပန်းသုန်းပန်နက်စိုက်မှတ်စေခြင်း၊ မြေညှိခြင်းများကို ပြုလုပ်ပြီးသည့်အခါ ရွှေထွန် ငွေထွန်တို့ဖြင့် ထွန်ယက်ခြင်း၊ ရွှေပေါက်တူး ငွေပေါက်တူးတို့ဖြင့် ပေါက်ခြင်းများကို ပြုလုပ်စေ၍ ရွှေမြို့တော်ကြီးရာ နန်းမြို့တော်ရာမြေများကို စနစ်စေခြင်းများကို ပြုလုပ်စေသည်။

မန္တလေးမြို့တော်-နန်းမြို့တော်ရာအတွင်း အရှေ့တောင်ထောင့်၌ ၁၂၁၉-ခု၊ ကဆုန်လတွင် အခါတော်နှင့်လက်နက်တိုက်ကို စ၍ဆောက်လုပ်သည်။ ထိုနှစ် တော်သလင်းလတွင် နန်းမြို့တော်အတွင်း၌ လွှတ်တော်ကြီးကို ဆောက်လုပ်လေသည်။

ထို့နောက် နန်းမြို့တော် ပန်နက်ချမှတ်၍ နန်းမြို့တော်ရာမြေကို တူးစေပြီးလျှင် ၁၂၁၉-ခု၊ နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့တွင် နန်းမြို့တော်အုတ်မြစ် စ၍ချသည်။

ရွှေနန်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် နန်းတော်တိုင်များကို လှပအောင် လုပ်ခြင်း၊ သစ်ရွှေခြင်း၊ တောစာပယ်ခြင်း၊ သစ်ပျဉ်များကို လွှတ်ခြင်း၊ နန်းတော်မှ စွဲရိုက်ရန် သံများကို ချွန်လုပ်ခြင်း၊ ရွှေနန်းတော်ကြီး သစ်တော်များကို နေ့ကျော်သားတို့ အခါတော်နှင့်သန္ဓေဆေးကြောခြင်းများကိုလည်း ပြုလုပ်စေသည်။

ရွှေနန်းတော် ဆောက်လုပ်မည့်နေ့ရာ၌ နန်းတော်ရာမြေကို စနစ်စေပြီးလျှင် သကရာဇ် ၁၂၁၉-ခု၊ တပို့တွဲလဆန်း ၁၅ ရက်နေ့တွင် ရွှေနန်းတော်ကြီး၊ မှန်နန်းတော်၊ ပြဿဒ်တော်မှစ၍ အဆောင်တော်ကြီးများကို ရွှေပန်နက် ငွေပန်နက် စိုက်မှတ်စေပြီးနောက် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့တွင် ရွှေတူးရွင်း၊ ငွေတူးရွင်းကိုလျက် တွင်းပန်းစေ၏။ တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့တွင် ရွှေနန်းတော်ကြီးမှစ၍ အဆောင်ဆောင်သော နန်းတော်ငြိမ်းများကို တကြိမ်တည်း ထူမတ်စေပြီးနောက် ထိုနှစ်တပေါင်းလဆန်း ၁၄ ရက်နေ့တွင် ရွှေနန်းတော်ကြီး မှန်နန်းတော် ပြဿဒ်ဆောင်မှစ၍ အဆောင်တော်ကြီးများကို တိုင်ထူမတ်စေသည်။

မှန်နန်းတော် ကွန်းငါးစဉ်သစ်၊ ပြဿဒ်တော်ဆောင် ကွန်းငါးစဉ်သစ်များမှာ ထူမတ်မိသည့်အခါ၌ ကျွန်းသစ်တလုံးလျှင် ထီးဖြူတချက်စီ အုပ်မိုးထားရသည်။

သကရာဇ် ၁၂၂၀-ပြည့်နှစ် ကဆုန်လဆန်း ၇ ရက်နေ့တွင် အခါတော်အတိုင်း မှန်နန်းတော်ကြီး မြေနန်းပြဿဒ်တော်၊ အဆောင်တော်ကြီးနှင့်အဆောင်တော်များကို မင်းညီမင်းသား၊ ဝန်ကြီးအတွင်းဝန်၊ ဝန်ထောက်၊ မှူးကြီးမတ်ကြီးတို့သည် သနားတော်မြတ်ခံရသည့်ဗောင်းနားဧွင်း ဝတ်လုံစလွယ်ဆင်ယင်၍ အသီးအသီး အဆောင်ကိုယ်စီ ခွဲဝေပေးအပ်ပြီးလျှင် ပွဲသဘင်ကြီးစွာဖြစ်စေ၍ ပြဿဒ်တော်ကြီး ထီးနှင့်တကွ ဒုရင်ကြေးကွေးအမွမ်းအပြောက်များကို တင်လေသည်။

ထိုအခါတော်အတိုင်း တောင်နန်းမြင့်၊ မြောက်နန်းမြင့်၊ တောင်ပန်းခုံ၊ မြောက်ပန်းခုံ၊ တံခါးနီ၊ မြို့ရိုးတော်များကိုလည်း အကြီးအကြပ်နှင့်အုတ်မြစ်စ၍ ချရလေသည်။

ထို့နောက် နန်းမြို့တော်လေးထောင့်အုတ်ဂူ၊ တံခါးနီ၊ ရွှေတော်ယူတံခါး၊ လက်ျာဝင်း၊ လက်ဝဲဝင်း၊ နောက်ဝင်းတံခါး၊ နန်းမြို့ရိုးများတွင် ကျောက်သေတ္တာနှင့်ဓာတ်ခြောက်ပါး ကြေးပြားအင်းများကို မြှုပ်နှံထားခြင်း ပြုသည့်အပြင် မင်း၏ပရိဝါရ၊ အာယုမူလအရပ်များတွင် ကြံငှန်းသုံးရပ်တိုင်များကို စိုက်ထူလုပ်ဆောင်ထားရ၏။

ရွှေနန်းပြဿဒ်တော်စသော ပလ္လင်တော်ထားရန် အဆောင်တော်များမှာ သီဟာသနရာဇပလ္လင်တော်စသော ရာဇပလ္လင်ရှစ်ရပ်ကို တင်ထားသည့်အပြင် ရွှေလွတ်တော်ပေါ်တွင် သီဟာသနရာဇပလ္လင်တော်တခုကိုလည်း သီးခြားတင်ထားခြင်း ပြုသည်။

ရွှေနန်းတော်ကြီး ပြဿဒ်တော်ကြီး မြေနန်းတော် မှန်နန်းတော် ရာဇပလ္လင်ရှစ်ရပ်မှစ၍ ရွှေနန်းတော်အဆောင်ပေါင်း တရာကျော်များကို အလုံးစုံဆောက်လုပ်ပြီးစီးသောအခါ ပညာရှိတို့ ရွေးချယ်ဆက်သွင်းသည့်အတိုင်း နန်းမြို့တော်ကို "လေးကျွန်းအောင်မြေ"ရွှေနန်းတော်ကို "မြေနန်းစံကျော်"သမုတ်တော်မူ၍ မော်ကွန်းကမ္ဘည်းတပ်မှတ်တော်မူပြီးလျှင် သကရာဇ် ၁၂၂၀-ပြည့်နှစ်၊ ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက်နေ့တွင် ရွှေနန်းတော်သိမ်းအခမ်းအနားကို ကျင်းပ၍ တက်သိမ်းစံပယ်တော်မူသည်။ ထိုနေ့ မှန်နန်းတော်တွင် ၈၀-ရွယ်၊ ၉၀-ရွယ် အသက်ကြီးမှူးမတ်များနှင့်မြောက်နန်းတော်မိဖုရား၏မယ်တော်ပါ ပုဂ္ဂိုလ် ၉ ဦးတို့ကို အဝတ်အစားပေးကမ်းတော်မူ၍ ငွေပုံကို ကိုယ်စီကိုယ်ငှ ကျုံးယူစေ၏။

မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကြီးမှာ အမြင့် ၁၂၈ တောင် ၁-မိုက် ၁-သစ် ရှိ၏။ နန်းတော်တိုင် မြေဝင် ၄-တောင် အရပ် ၇-တောင် ၁-မိုက် ၁-သစ် ရှိ၏။ နံရံကျောအမြင့် ၂၁-တောင် ၄-သစ် ရှိ၏။ ပြဿဒ်တော်မှာ ဘုံ ၇ ဆင့်ရှိ၏။ ထီးတော်မှာ ဘုံ ၉ ဆင့်ရှိ၏။ ထီးအထက် ငှက်မနား(ငှက်မြတ်နား)ရွက်ပေါ်၌ ဟင်္သာရုပ်၊ ကြက်ရုပ်၊ ကျေးရုပ်၊ လင်းမြီးဆွဲရုပ်များ နားနေဟန် တပ်ဆင်ထား၏။

စွယ်တော်စင်နှင့်ပဟိုရ်စင်ကိုကား မြို့ရိုးတော်ကြီး မတည်မီ သကရာဇ် ၁၂၁၉-ခု၊ တော်သလင်းလ ပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့ကစ၍ လုပ်ဆောင်ပြီးစီးလေသည်။ ပဟိုရ်စင် တိုင်မြစ်အောက်တွင် အင်းများကို လည်း မြှုပ်နှံထားသည်။

မြို့ရိုးခေါ် မန္တလေးမြို့တော်ကြီးမတည်မီလုပ်မီ နန်းမြို့တော် တည်လုပ်သင့် မလုပ်သင့်၊ အမရပူရမြို့ရှိ ပဟိုရ်ခေါင်းလောင်းများကိုလည်း ပြောင်း၍ တီးသင့် မတီးသင့်သည်များကို မောင်းထောင်သာသနာပိုင်ဆရာ တော်ဦးဥယျာဉ်နှင့်တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်တို့ထံ ပညာရှိတို့ကို စေ၍ လျှောက်ထားစေရာ ဆရာတော်တို့က ပဟိုရ်ခေါင်းလောင်းများကို ပြောင်း၍ တီးသင့်သည်။ နန်းမြို့ရိုးဆိုသည်မှာ ဧကရာဇ်မင်းတို့ စံနေသည့်ဝင်းထ ရံအကာသာဖြစ်၍ မြို့ရိုးတော်ကြီး မတည်မီကပင် တည်လုပ်သင့်သည်ဟုမိန့်ဆိုချက်အတိုင်း နန်းမြို့တော်နှင့် ပဟိုရ်စင် စွယ်တော်စင်များ တည်လုပ်ပြီးစီးလေသည်။

မြို့တော် ကျုံးတော် စသော ၇-ဌာန

မန္တလေးမြို့တော်ကြီး မြို့ရိုးအုတ်မြစ်ချရန် နေရာများကို မြေညှိပြင်ဆင်ပြီးနောက် သကရာဇ် ၁၂၂၁-ခု ကဆုန်လဆန်း ၁၃ ရက် ညဉ့် ၂ ချက်တီးကျော် ၁၄ ရက်နေ့သို့အဝင် နာရီပြည့် ၂-ပါဒ်အချိန် အမြောက်သံကြား အခါတော်နှင့်ရွှေမြို့တော်ကြီး၊ ကျုံးတော် မဟာလောကမာရဇိန် ကုသိုလ်တော် စေတီတော် သိမ်တော်ကြီး မဟာအတုလဝေယန်ခေါ် အတုမရှိ ကျောင်းတော်ကြီး၊ ပိဋကတ်တိုက်တော်၊ သုဓမ္မာဇရပ်တော်၊ ဤ ၇-ဌာနကို တပြိုင်နက် ရွှေပန်နက် ငွေပန်နက် စိုက်မှတ်စေပြီးလျှင် အုတ်မြစ်ချရန် ကျင်းတူးစေ၏။

ဆီအိုးကြီး ၄-လုံး

အခါတော်မရောက်မီ မြို့လေးထောင့်မြေတွင် တွင်းတူး၍ အုတ်အင်္ဂါတေ သေချာစွာ လုပ်ဆောင်ပြီး လျှင် ပိဿာချိန် ၁၂၀ ဝင် အဖုံးအပိတ်စုံ စဉ့်အိုးကြီးများကို အတွင်းအပြင် စဉ့်သုတ် ကောင်းမွန်စွာလုပ်ဆောင် ၍ စဉ့်အိုးတလုံးတလုံးအတွင်း၌ နှမ်းကြီးဆီ ၄၀ ပိဿာ၊ နှမ်းလျင်ဆီ ၄၀ ပိဿာ၊ မုန်ညင်းဆီ ၄၀ ပိဿာ၊ သုံး ရပ်ဆီပိဿာ ၁၂၀ ကို သွင်းပြီးလျှင် မြဲမြံခိုင်ခံ့အောင် ဖုံးပိတ်ပြီးမှ သကရာဇ် ၁၂၂၁ ခုနှစ်၊ ကဆုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့၊ ညဉ့် ၂ ချက်တီးကျော် ၁၄ ရက်နေ့သို့အဝင်တွင် မတိမ်းမယိမ်းစေရ၊ တည့်မတ်စွာ ဆီအိုးကြီး ၄ လုံး ကို မြှုပ်နှံနှင့်ရသည်။

သကရာဇ် ၁၂၂၁ ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့ ညဉ့် ၃ ချက်တီးကျော် ၇ ရက်နေ့သို့အဝင်တွင် ရွှေမြို့တော်ကြီးနှင့်တကွ ၇ ဌာနများကို တပြိုင်နက် အမြောက်သံကြား အခါတော်နှင့်အုတ်စီခင်း လုပ်ဆောင် စေသည်။

မြို့ရိုးကြီး အုတ်စီခင်း လုပ်ဆောင်ပြီးလျှင် မြို့တံခါး ၁၂ ရပ်၊ ယွန်းဆက်ပြေတန်ဆောင်ပြုသာဒ်တိုင် များကို စိုက်ထူကြရသည်။ မြို့တော် ၄ မျက်နှာရှိ အလယ်တံခါးများဖြစ်သော ဓာတ်တံခါး ၄ ခုမှာ ဘုံ ၇ ဆင့်ရှိ သော ပြုသာဒ်များ၊ ကျန်တံခါးများဖြစ်သော မိတ်တံခါး ၈ ခုမှာလည်း ဘုံ ၇ ဆင့်ရှိသော ပြုသာဒ်များကို ဆောက်လုပ်ထားသည်။

ထောင့်ပြကြီး ၄ ခု၊ ပြင်ယ် ၃၂ ခုတို့၌ ဘုံ ၅ ဆင့်ရှိသော ပြုသာဒ်များ လုပ်ဆောင်၍ သစ္စေးသားရိုး ဟင်းသပဒါး၊ ရွှေများမွမ်းမံချထားသည်။

မြို့ရိုးကြီးမှာ တမျက်နှာလျှင် တံခါးကြီး ၃ ခုစီ ထား၍ တံခါးကြီးပေါင်း ၁၂ ရပ်ရှိသည်။ အရှေ့မျက်နှာ ၃ တံခါးအနက် မြောက်စွန်တံခါးကို လွန်ကဲတံခါး၊ အလယ်တံခါးကို ဦးထိပ်တံခါး၊ တောင်စွန်တံခါးကို သောင်းညွန့်တံခါး၊ တောင်မျက်နှာ အရှေ့စွန်တံခါးကို ကျွန်းလုံးယူတံခါး၊ အလယ်တံခါးကို ကျော်မိုးတံခါး၊ တောင်မျက်နှာ နောက်စွန်တံခါးကို ရန်နည်တံခါး၊ အနောက်မျက်နှာ တောင်စွန်တံခါးကို ကြေးမုံတံခါး၊ အလယ်တံခါးကို စည်ရှည်တံခါး၊ မြောက်စွန်တံခါးကို ထင်ရှားတံခါး၊ မြောက်မျက်နှာ နောက်စွန်တံခါးကို စည်သာတံခါး၊ အလယ်တံခါးကို လေးသိန်းတံခါး၊ အရှေ့စွန်းတံခါးကို မန်းဦးတံခါးဟုသမုတ်၍ ကမ္ဘာလုံးတပ်ထားသည်။

တံခါးကြီး ၁၂ ရပ်မှ ကျုံးကို ဖြတ်ကျော်၍ ကူးနိုင်ရန် နင်းကြမ်းတံတားကြီး ၁၂ ခုကိုလည်း ပြုလုပ်ထားခဲ့သည်။ သို့သော် မြင်ကွန်းမြင်းခုံတိုင်မင်းသားတို့ ထကြွပုန်ကန်မှု ပေါ်ပေါက်လာ၍ ရန်သူများ ဝင်နိုင်ထွက်နိုင်သည်ကို သိရသဖြင့် ပုန်ကန်မှု ပြီးစီးသောအခါ ရန်သူတို့ အလွယ်တကူ မဝင်နိုင် မထွက်နိုင်ရန် အလယ်တံခါးမကြီး ၄ ခုရှိ တံတား ၄ ခုကို ချန်၍ ကျန်တံခါး ၈ ခုကို ဖျက်သိမ်းထားလေသည်။

ရွှေမြို့တော် ထောင်ပြကြီး ၄၊ ကျန်ပြငယ် ၃၂၊ ကျုံးတော်၊ စေတီတော်၊ သိမ်တော်၊ ကျောင်းတော်၊ ပိဋကတ်တိုက်တော်၊ သုခမ္မာဇရပ်တော်များမှာလည်း အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထားကြီးကြပ်စေသည့်မှူးတော်မတ်တော် အသီးသီးတို့ ကြီးကြပ်စေပြီးလျှင် အခါတော်အမြောက်သံကြားသည်နှင့်တပြိုင်နက်စ၍ လုပ်ဆောင်ကြရသည် ထိုအရပ်ဌာနများမှာ ပွဲသဘင်ကြီးစွာ ခံကြရသည်။

ရွှေမြို့တော်ကြီး ၇ ဌာန တည်သည့်အချိန်တွင် ထောင်တန်း၊ အကျဉ်းခံနေရသူ လူတို့ကို ဘေးမဲ့ပေးတော်မူသည်။

တံခါးတော်ပြင်ဘက် မီးတားရွက်ကာအနီး၌ အုတ်ပလ္လင် ၃ ဆင့်ခံ၍ မော်ကွန်းတိုင် စိုက်ထူကမ္ဘာလုံးရွက်ကပ်ပြီးလျှင် "သကရာဇ် တထောင့်နှစ် နှစ်ဆဲ့တခု ကဆုန်လပြည့်ကျော် ခြောက်ရက် ည၌ သုံးချက်တီးကျော်၊ ခုနစ်ရက် တနင်းလာနေသို့အဝင် လေးနာရီနှစ်ပါဒ် အချိန်တည်၊ ရတနာပုံရွှေမြို့တော်ကြီး"ဟုကမ္ဘာလုံးတပ်မှတ်ထားသည်။ ထို့အပြင် တံခါးကြီး ၁၂ ရပ်ကိုလည်း ဆိုင်ရာတံခါးအမည်များ စေ့ငုအောင် ကမ္ဘာလုံးတပ်မှတ်ထားလေသည်။

မြို့ရိုးအုတ်မြစ်မှာ သံတောင်တတောင်၊ အုတ်ရိုးထုမှာ တတာ၊ အရပ်မှာ သံတောင် ၁၅ တောင်ရှိ၏။ သူရဲခိုမှာ သံတောင် ၃ တောင်ရှိ၍ မြို့ရိုးအမြင့်မှာ ၂ စုပေါင်းအရပ် ၁၈ တောင်ရှိ၏။ မြို့ရိုးတွင်း အချင်းတာ ၆၀၀ ရှိ၍ လေးမျက်နှာ တာပေါင်း ၂၄၀၀ ရှိ၏။ ဤသို့ တည်လုပ်သည်မှာ သာသနာတော် ၂၄၀၀ ရောက်သော အခါ ၌ တည်လုပ်ရသည်ဖြစ်သောကြောင့် မြို့ရိုးကိုလည်း အကျယ်အဝန်း တာပေါင်း ၂၄၀၀ ထားသည်။

မြို့ရိုးခေါ် ရွှေမြို့တော်ကြီးမှာ တပြလျှင် တာ ၅၀ စီထား၍ အရှေ့အနောက် ၁၂ ပြ၊ တာ ၆၀၀။ တောင်မြောက် ၁၂ ပြ၊ တာ ၆၀၀ ရှိ၍ အဝန်းတာပေါင်း ၂၄၀၀ ရှိ၏။ မြို့ရိုးအတွင်း ပြကွက်ပေါင်း ၁၄၄ ကွက်ရှိ၏။ နန်းမြို့တော်ရာ၌ ပြကွက်ပေါင်း ၁၆ ကွက်ရှိ၏။ ထို ၁၆ ကွက်ကို နှုတ်၍ ကျန်ပြကွက်ပေါင်း ၁၀၈ ကွက်မှာ မင်းမိဖုရား၊ အိမ်ရှေ့မင်း၊ မင်းညီမင်းသား၊ မှူးတော်မတ်တော်၊ သူဌေးသူကြွယ်၊ အမှုထမ်းဆင်းရဲသားတို့နေထိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

ကျုံးတော်မှာ အကျယ်တာ ၂၀ ရှိ၏။ ကျုံးတော်ရာမြေက တူးသည့်မြေစာများကို မြို့ရိုးအတွင်း၌ သယ်ယူ၍ အစုအမှုထမ်းတို့က ဖို့ညိုကြရသည်။

မြို့ရိုးတွင်း မြို့ရိုးပြင်ရှိ တံခါးလမ်း၊ ပြလမ်း၊ ဒူးလမ်းများကိုလည်း အကျယ် ၉ တာစီ အညီအမျှထား၍ ပြုလုပ်ထားလေသည်။

ဤသို့ တည်ဆောက်ထားပြီးနောက် သီပေါမင်းလက်ထက် နန်းမြင့်ပြသားကို နန်းတော်ကြီးတောင် စမုတ်ရှေ့တွင် ဆောက်လုပ်ထားထားခဲ့ပြန်သည်။ ဆောက်လုပ်သောနှစ်ကား သကရာဇ် ၁၂၄၆ ခု၊ သီတင်းကျွတ်လ ဖြစ်သည်။ ထိုနန်းမြင့်ပြသားမှာ အမြင့်သံတောင် ၇၀ ကျော်မြင့်၏။ ဆောက်လုပ်ထားပုံမှာ ခရုတ်ပတ်လှေကားလိမ် နန်းမြင့်ပြသား ဖြစ်၏။

ဤမြို့တော်ကြီးမှာ မြို့တည်စကပင် ရတနာပုံနေပြည်တော်ဟု သမုတ်ထားခဲ့သော်လည်း ဤအမည်ကို အခေါ်အဝေါ် အရေးအသား နည်းပါးလေသည်။ မန္တလေးတောင်အနီး၌ တည်ဆောက်ထားသည့်မြို့ဖြစ်သောကြောင့် မန္တလေးတောင်အမည်ကို အစွဲပြု၍ မန္တလေးမြို့ဟူ၍သာလျှင် လူအများ ခေါ်ဝေါ်ရေးသားခြင်း ပြုကြသည်။

မြို့တည်ခုနှစ် အမှတ်အသားကိုမူကား အမည် ၂ မျိုးလုံးကိုပင် အသုံးပြု၍ ရှေးသူဟောင်းတို့သည် ၁၂၂၁ ဟူသော သကရာဇ်ကို

"အုတ်ကြစ်ကြာအုံ၊ ရတနာပုံ"ဟူ၍၎င်း။

"အုတ်ကြစ်ကျော်စ၊ မန္တလေး"ဟူ၍၎င်း။

"အောင်ကျော်ချမ်းစ၊ မန္တလေး"ဟူ၍၎င်း။

အက္ခရာနံသင့် ကောက်ယူရန် သံပေါက်များ စပ်ဆိုထားခဲ့ကြလေသည်။

ဤမျှသောစကားရပ်ဖြင့် "မန္တလေးမြို့နန်းတည်ဆောက်ခန်း"အကြောင်းအရာကို ချုံနိုင်သမျှ ချုံ၍ အဆုံးသတ်လိုက်ရပေသတည်း။

လှတင်

မှတ်ချက်။ ။၁၉၅၆-၅၇ ခုနှစ်၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ် နှစ်လည်မဂ္ဂဇင်း၊ စာမျက်နှာ ၁၇၆-မှ ၁၈၁ ထိလာရှိသော ဆောင်းပါးကို ပြန်လည်၍ စာစီရိုက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။